

Historische Vereniging Oud-Beijerland

*Opgericht 30 september 1997
Beschermheer F.A. baron van Tuyll van Serooskerken
Ambachtsheer van Oud-Beijerland*

website: www.hvobl.nl

Jaargang 24

september 2021

nummer 84

Bestuur

P.J. in 't Veld, *voorzitter*
(0186) 61 75 23

A.W. de Groot, *secretaris*
Willem Vrijlandstraat 75,
3262 GN Oud-Beijerland
mail: a.groot21@upcmail.nl
(06) 51 05 26 60

H.M. Dijkstra, *penningmeester en
ledenadministratie*
mail:
historischeverenigingobl@gmail.com
(0186) 61 69 06

L. van der Meer, *lid*
(06) 43 89 41 14

Redactie Beijerlandsche Berichten

Pieter Jan in 't Veld
Jan Paul van der Spek

Beijerlandsche Berichten verschijnt 4 x per jaar

Ons archief, het
Historisch Informatie Punt (HIP)
is gevestigd in de
Openbare Bibliotheek
Steenenstraat 24, Oud-Beijerland
Open: elke 2^e donderdag van de
maand van 14.00 tot 16.00 uur.
Buiten deze tijden contact:
A. van den Berg (0186) 61 42 40

Contributie
Minimaal € 10,- per jaar

Rekeningnummer
NL16 RABO 0351 187 103
t.n.v. HVO, Oud-Beijerland
Buiten de regio wordt de
Beijerlandsche Berichten per post
verzonden en brengen wij € 6,-
kosten in rekening

ISSN 2210-8645

Inhoudsopgave

Van het Bestuurstafel	3
Spectaculaire fabrieksbrand aan de Oostkade <i>Peter G. Doolaard</i>	4
Jeu de Boules vereniging 'De Beijerse Worp', 1981-2021 <i>Carla de Jong</i>	11
Mercurius <i>Pieter Jan in 't Veld</i>	17
Van Kikkershoek en Croonenburgh <i>Jan Paul van der Spek</i>	19
160 jaar gas in Oud-Beijerland <i>Pieter Jan in 't Veld</i>	22
Sint Elisabethsvloed 600 jaar (slot) <i>Jan Paul van der Spek</i>	27

Van de Bestuurstafel

De tijd gaat snel, alweer een nieuwe Beijerlandsche Berichten ligt voor u. Het Covid-virus is nog steeds onder ons. Hoe het verder verloopt blijft gissen, ook de deskundige geven nog niet de gewenste duidelijkheid. Wij proberen toch om na de zomer het HIP weer, onder voorwaarden van een afspraak, open te stellen.

Het boek “als oorlog een dorp overvalt” van Leen van Driel ligt bij de drukker en eind oktober zal het verschijnen. Leen van Driel heeft met zijn boek een mooi beeld geschetst van de situatie van alledag van gewone Oud- Beijerlanders in de Tweede Wereldoorlog. Heeft u nog niet ingetekend op het boek en u wilt het wel in uw bezit hebben? Bestel het boek dan. Op basis van de voorintekening wordt de oplage bepaald, zodat het financiële risico voor de vereniging klein blijft. Een mooi sinterklaascadeau voor € 14,95.

In de vorige uitgave van de Beijerlandsche Berichten was een vraag over de Vischbank. Die vraag is nog niet opgelost, maar er is wel meer bekend over het Mercuriusbeeld, maar daar leest u in deze Beijerlandsche Berichten meer over.

Elke week ontvangen de leden, waarvan het mailadres bij de vereniging bekend is, één of meer pagina's uit de fotocollectie van Joris Buitendijk met teksten van Koos Schipper. Dit geeft veel positieve reacties. Een leuke bijkomstigheid is, dat veel mensen zich hebben aangemeld als nieuw lid. Als vereniging naderen we nu de 400 leden. Er is nog voldoende materiaal beschikbaar, dus we gaan hier nog geruime tijd mee door. Weet u mensen in u omgeving die ook belangstelling hebben voor de wekelijkse fotopagina's en nog geen lid zijn? Maak ze lid van onze vereniging. Veel leesplezier.

Spectaculaire fabrieksbrand aan de Oostkade

Peter G. Doolaard

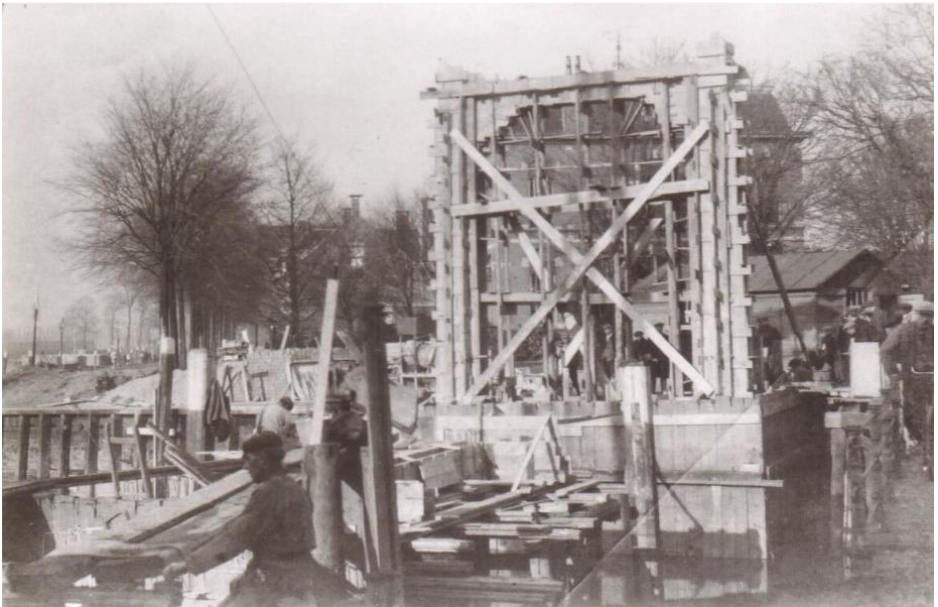
'Zware uitslaande brand woedde te Oud-Beijerland' en 'Laaiende vuurzee bedreigde enkele uren Oud-Beijerland', kopten de edities van Het Nieuwsblad voor de Hoeksche Waard en IJsselmonde en respectievelijk het landelijke dagblad Het Vrije Volk van maandag 12 maart 1951, over het zeventig jaar geleden spectaculaire einde van het dan bijna een eeuw oude bedrijfspan van Van Overhagens Houtmeelfabriek.

De begin maart van dit jaar (2021) verschenen pagina's 16 en 17 van de digitale versie van 'Oud-Beijerland: Veranderingen in de 20^e eeuw' (Joris Buitendijk & Koos Schipper) geven een fraai overzicht van de historie van de brugverbinding over de haven tussen Bierkade en Oostkade. De opnamen van de ophaalbrug (in aanbouw) die als stichtingsjaar 1921 had, zijn dan juist een eeuw oud. De dan volgende bladzijde 18 geeft een samenvattend overzicht van de voormalige bebouwing langs de Oostkade, vanaf de Villa Emergo, naar het noorden toe. In de teksten op pagina 18 wordt tweemaal de naam 'Van Overhagen' genoemd als exploitant van de daar gevestigde grutterij. Als deze pagina verschijnt is het

precies 70 jaar geleden dat 'Van Overhagens houtmeelfabriek' in enkele uren tijds door een felle brand geheel werd vernietigd.

De HVO - publicatie: 'Van Kraaijenbosch tot Havenkwartier' (2007) geeft op de pagina's 32 t/m 34 een kort overzicht van de geschiedenis van het onder de naam Firma Van Overhagen & Co in 1928, in het in 1924 gebouwde magazijn van de Grutterij Smit door de molenaar Hendrikus van Overhagen begonnen bedrijf. Op pagina 33 wordt kort melding gemaakt van de brand in de vroege ochtend van zondag 11 maart 1951. Een brand van een omvang en intensiteit die tot dan toe in Oud-Beijerland nog nooit eerder was voorgevallen en die de slagkracht van de toenmalige brandweer verre te boven ging. Het ruim 600 vierkante meter grote, drie bouwlagen tellende, bedrijfspand werd in enkele uren tijd door de rode haan geheel vernietigd.

Zoals gewoonlijk, waren de werkzaamheden op zaterdagavond 10 maart rond de klok van 22.00 uur stopgezet en waren de werknemers naar huis. Overeenkomstig de voorschriften was middels de hoofdschakelaar de stroomvoorziening afgesloten maar verzuimd was de branddeur in de doorgang naar de voormalige Grutterij Smit te sluiten. Bijzonderheden werden niet waargenomen en alles leek oké. Ongeveer twee en half uur later, wordt door ene P. Alders, vanaf zijn woonadres (vermoedelijk Oostdijk 2) telefonisch de

eerste melding gedaan, direct gevolgd door een tweede en derde melding door de heer Carabain vanuit Hotel De Oude Hoorn en één van de rijks politie. Dat melden gebeurde toen nog op het privé nummer (227) van de commandant die direct daarna aan de telefooncentrale in het postkantoor opdracht gaf om een begin te maken met het oproepen van het brandweerpersoneel die telefonisch bereikbaar waren. Dat waren er toen overigens nog maar ongeveer tien. Omdat het nacht was werd er van afgezien, zoals gebruikelijk, de torenklok te luiden. De niet per telefoon 'bereikbaren' moesten middels een 'sneeuwbalstelsel' door mondelinge aanzegging worden gewaarschuwd. Bij aankomst van de eerste brandweermensen op de Oostkade blijkt bij verkenning dat het vooral brandt op de tweede verdieping aan de noordzijde, dus aan de kant van de ambachtsschool. Er zijn dan inmiddels enkele medewerkers van Koen Visser en tevens omwonenden, bezig om met materiaal van de bedrijfsbrandweer vanaf brandkranen in de waterleiding een enkele straal in te zetten ter bescherming van belendingen. Snel wordt duidelijk dat aan blussen niet valt te denken en dat alles op alles gezet zal moeten worden om met zoveel mogelijk middelen te proberen de omliggende belendingen te sparen.

De gemeentelijke brandweer beschikte destijds over drie motorspuiten waarvan er één gestationeerd was aan de post Zinkweg. Per motorspuit zou naar verwachting met drie of vier stralen kunnen worden gewerkt waarmee tegen de steeds heftiger woedende vuurzee niets viel uit te richten. In overleg met de ter plaatse gekomen burgemeester Hammer wordt besloten de hulp in te roepen van de gemeenten Heinenoord, Zuid-Beijerland en Nieuw-Beijerland omdat bekend was dat deze gemeenten over autospuiten beschikten van grotere capaciteit dan de motorspuiten. Ook wordt hulp gevraagd aan de brandweer van Rotterdam in de vorm van een autospuit groot vermogen. Deze wordt geleverd door uitzending van één der legendarische autospuiten van het merk Ahrens – Fox (capaciteit : 4.000 liter per minuut) de A.5, die onder bevel van de brandmeester A. van de Breevaart vanaf de wacht Brielselaan in ongeveer een half uur na vertrek uit Rotterdam op de Oostkade arriveert. Op dat moment is de aangevraagde steun vanuit de andere dorpen op het eiland zelfs nog niet ter plaatse. Naar later blijkt kostte ook daar het alarmeren van het brandweerpersoneel de nodige kostbare tijd. In Nieuw – Beijerland moest zelfs door tussenkomst van de huisarts de brandweercommandant aan huis worden gewaarschuwd en ook de motorspuit van de eenheid Zinkweg had veel tijd nodig om naar de Oostkade te kunnen komen.

Het organiseren van de vereiste hulp vergt dus de nodige tijd en alle aandacht moet eerst worden gericht op behoud van de belendingen en het in veiligheid brengen van kostbare spullen uit de omliggende woningen. Intussen breidt het

legendarische autospuiter van het merk Ahrens – Fox

vuur zich inpandig steeds verder uit en zal weldra het gehele fabriekspand in beslag nemen. Het oorspronkelijk als magazijn gebouwde pand met houten balklagen en vloeren ondersteund door een constructie van ijzeren moerbinten en kolommen stort na ongeveer al een uur met donderend geraas in elkaar. Dit tot opluchting van de brandweerleiding want vanaf dat moment kon de ontwikkelde warmte vrijelijk ontwijken en kon men aan blussen of liever

nablussen van de puinhopen gaan werken. Horizontale uitbreiding is alsdan beter te bestrijden waarmee dan ook direct wordt begonnen omdat de belendingen dan geen gevaar meer lopen.

Oostkade (HVOB, collectie Buitendijk)

Het was bekend dat de houtmeelfabriek een brandgevaarlijk bedrijf was. Een niet direct te onderdrukken begin van brand (bijvoorbeeld middels een sprinklerinstallatie) zou fatale gevolgen hebben. Aldus geschiedde die nacht. Naar huidige maatstaven zou er mogelijk met de inzet van nu bekende middelen zoals één of meer autoladders of hoogwerkers en de inzet van middelen een grootwatertransport systeem te voeden waterkanonnen nog iets hebben kunnen worden uitgericht, maar dat waren toen nog vrijwel onbekende zaken en zeker ter plaatse niet voorhanden.

Rond vijf uur in de vroege zondagochtend werd een begin gemaakt met het afbouwen van de inzet van de ondersteunende eenheden die alvorens naar huis terug te keren eerst in De Oude Hoorn op verhaal konden komen en daar door burgemeester Hammer werden bedankt voor hun hulp. De nablussing werd verder verzorgd door de eigen eenheden en heeft tot woensdag geduurd. De

terugtocht van de Rotterdamse Ahrens – Fox leverde nog een spectaculaire opname van de oude ophaalbrug op. Dit niet erg wendbare grote voertuig kon slechts met moeite de draai terug naar de Bierkade nemen, waarvan de aanwezige fotodienst van de krant Het Vrije Volk een fraaie plaat schoot.

Er was voor het geheel massale publieke belangstelling die vanaf de Havendam aan de overzijde van de haven het geheel mochten aanschouwen. Brandweerlieden die bij de bestrijding ingezet geweest zijn zullen inmiddels minstens negentig jaar of ouder zijn. Het is de vraag of nu, zeventig jaar na dato, er nog ooggetuigen in leven zijn over de brand nog hun verhaal zouden kunnen doen. De in 1946 begonnen en in 2021 dus jubilerende Vrijwillige Brandweer Oud-Beijerland zal ze graag uit hun mond optekenen.

H. HOOGVLIET totaalonderhoud

Schilderwerken, van advies tot een uitstekend eindresultaat

Voor al uw glas- en schilderwerken krijgt u bij ons vakkundig advies. Dankzij onze ervaring en kennis van nieuwe materialen en producten kunt u vertrouwen op een uitstekend eindresultaat. Uiteraard met erkende AF-garantie.

Kies voor kwaliteit! www.hhoogvliet.nl

gevestigd te Spijkenisse en Oud-Beijerland
Randweg 1 • 3201 VN Spijkenisse
T: 0181 • 61 94 64 • F: 0181 • 61 58 19

**...ook u kunt
geld verdienen
voor uw club,
vereniging
of ...!**

**Bent u lid van deze club of vereniging?
Dan kunt u de clubkas flink spekken!**

Koopt of verkoopt u een huis via makelaardij De Jong of laat u uw huis door ons taxeren, dan keren wij een bonus uit op de rekening van uw club, vereniging of ... van uw keuze. Deze bonus kan wel oplopen tot € 225,- per klant!

Kom voor meer informatie vrijblijvend langs bij één van onze vestigingen of kijk eens op onze website: www.makelaardijdejong.nl

Makelaardij De Jong
West-Voortstraat 29
3262 JP Oud-Beijerland
Telefoon 0186-617555

Makelaardij De Jong
Pieter Repelaerstraat 61B
3297 BL Puffershoek
Telefoon 078-6736255

De actieve Makelaar

www.makelaardijdejong.nl

funda
powered by nvm

Particulier & Zakelijk | Verkoop | Aankoop | Taxaties | Hypotheken

Jeu de Boules vereniging 'De Beijerse Worp'

1981-2021

Carla de Jong

In het najaar van 1981 kwamen een paar enthousiaste Frankrijkgangers bij elkaar en besloten om hier een jeu de boulesvereniging te gaan oprichten. Bestuurders van het eerste uur waren o.a. Peter van Dongen , Barthol de Jong, Peter van Tilburg en Ruud Solleveld..

De theetuin van de Rustburg

We kregen het terrein van de Theetuin bij Rustburg op de Zinkweg door de gemeente aangewezen als speelveld. Bert Roos grondverzet zorgde er met zijn machines voor dat de grond bespeelbaar werd, ook onder de heel oude boom die daar stond. Als kantine mochten we, samen met de wandelsportvereniging, van de bovenverdieping van Rustburg gebruik maken. We zijn eerst een aantal jaren bondslid geweest, dit om onder andere ervaring met het spelen op te doen. In het jaar 1991 deden we zelfs aan de landelijke competitie mee. Dit

bondslidmaatschap hebben we later opgezegd en zijn we een zogenaamde 'wilde vereniging' geworden. De leden beoefenden in het dagelijks leven heel verschillende beroepen; zo hadden we een dominee, een timmerman, een wethouder, een politieagent, een vuilnisman, een barkeeper, een graficus, douaneambtenaren, leraren en huisvrouwen. Al deze mensen speelden heel gezellig met elkaar.

Er ontstond een regiocompetitie met Strijen, Puttershoek en Barendrecht. Dit waren heel gezellige clubontmoetingen waarbij de organiserende vereniging zijn uiterste best deed om er met elkaar een gezellige dag van te maken. De Beijerse Worp trok de eindwinst van de competitie vaak naar zich toe.

We hebben als jeu de boules-leden ons ook nog vast laten ketenen aan de heel oude boom, die op het terrein stond. Want die moest volgens de gemeente verdwijnen omdat hij ziek was. We hebben de bomenstichting er toen naar laten kijken en die kon er niets aan ontdekken. TV Rijnmond vond dit wel een leuk item en kwam naar ons toe met dit idee. We zijn er zelfs nog mee op de TV geweest in een kort filmpje. Het heeft helaas uiteindelijk niet geholpen, want de gemeente besloot, zeker nadat er brand in het oude gebouw Rustburg was geweest, dat dat helemaal afgebroken moest worden.

Het verenigingsgebouw

Voor ons als boulers een strop, want we hadden daardoor geen kantine . De gemeente bedacht voor ons een noodoplossing. We kregen tijdelijk een porto-cabine op het terrein, die als kantine dienst kon doen. Deze porto-cabine werd officieel door de loco-burgemeester mevrouw A. Lakenstein in gebruik genomen. We moesten op zoek naar een nieuwe locatie, maar dat was eerder gezegd dan gedaan. De gemeente wees ons diverse plaatsen aan, maar die werden door het bestuur allemaal afgewezen. Uiteindelijk kregen we een stuk grond toegewezen naast de Open Hof kerk. Dit was al omzoomd met bosjes en als die in de loop der tijd zouden groeien, hadden we een zo goed als windvrij terrein.

Het volgende probleem was dat we ook graag een eigen clubgebouw wilden hebben. De gemeente kwam ons tegemoet door een subsidie te verlenen. Er zat een oplossing aan te komen. De suikerfabriek in Puttershoek stopte ermee en daardoor kwamen er een aantal porto-cabines vrij, die wij konden gaan gebruiken. In de wintermaanden van 2009 zijn er een aantal mensen van ons overdag begonnen aan die klus, want dat was het. Bij sommige cabines daar had een strooplijn boven gedrupt en dat moest schoon gemaakt worden. Alle cabines moesten aan elkaar gemaakt kunnen worden en de elektriciteitskabels moesten erdoor gelegd worden. Er werd getimmerd en gezaagd, gescholden en weer goed gepraat, met als uiteindelijke resultaat dat in juli 2010 de cabines door middel van een hijskraan geplaatst werden. Alle cabines werden op elkaar aangesloten en er moest natuurlijk een dak op. Er werd gekozen voor een kunststof dak met daartussen isolatie. Voor de buitenkant kregen we weer medewerking van de gemeente, want op de plaats waar een rotonde moest komen als uitgang van het industrieterrein, stond een houten schuur waarvan we alles mochten gebruiken als we hem zelf maar afbraken. Zodoende heeft de buitenkant van de kantine overlappende planken, dit ook ter isolatie.

De volgende stap was het interieur. Er moest geschilderd en behangen worden. We wilden een mooie bar erin hebben. De Hoeksche Parketvloer zorgde, door levering van laminaat, met een marmerstructuur, dat we een chique bar kregen. Zo vorderde alles en kwamen we steeds dichterbij de opening. Er moesten banen aangelegd worden om op te spelen. Het werden uiteindelijk 10 banen, die eventueel door een touw te splitsen waren in 20 banen. Zo zouden we bij een wedstrijd voldoende speelruimte hebben om veel mensen tegelijk te kunnen laten spelen. Er werd gezocht naar de juiste onderlaag en bovenlaag voor deze banen, wat heel belangrijk was om een goed terrein te krijgen met een goede

afwatering. Dit is prima gelukt want zelfs als we heel veel regen hebben gehad kunnen we al heel snel weer op de baan.

De officiële ingebruikname was in november 2010. We hebben er gelijk maar een gezellige middag van gemaakt met een hapje en een drankje voor de leden en voor de besturen van de door ons uitgenodigde verenigingen met een aantal verenigingen. Eén keer per jaar gingen we naar een groot toernooi in Esch, Het Esche Boeltje genaamd. Daar gingen met wel 30 leden naartoe en verbleven op de naburige camping in Boxtel in onze caravans en in de gehuurde huisjes aldaar. De avond voor het toernooi was het altijd een

gezellige boel. We gingen dan vrijdag al van huis en kwamen zondagavond terug. Zaterdag speelden we dan. Er werd op elk mogelijk stukje grond gespeeld, Esch is maar een klein dorp, maar het organiseerde de grootste boules-wedstrijd van het hele land, met wel 500 deelnemers en zo kon het gebeuren dat je in een knollenveld moest spelen. We hadden allemaal natuurlijk brood en drinken bij ons en je kon wijn en bier van de tap kopen. In de avond aten we gezellig met elkaar. Op zondag speelden we op de camping, de mannen tegen de vrouwen. Ooit wel eens 30 keer 3 ballen jeu de boules-ballen op een terrein vlak bij elkaar gezien? Het was lachen, dat begrijpt u. Naast het boulen hebben we ook 10 keer een echte rommelmarkt in onze kantine en daarbuiten gehouden waar Jannie Streun de leiding van had. De tiende keer heeft zij echter helaas niet mee mogen maken, maar we vonden toch dat we die, als eerbetoon aan haar, moesten houden. Deze rommelmarkten, met daarbij ook een verloting, brachten voor de vereniging altijd een leuk bedrag op. Een aantal jaren hebben we een strandtoernooi georganiseerd bij de bruggen van Willemstad. Er kwamen daar soms wel meer dan 140 personen spelen. Ieder jaar hebben we met een vereniging uit De Lier een toernooi. In onze kantine organiseren we thema avonden. We hebben een activiteitencommissie en die heeft onder andere een Franse avond georganiseerd met zoveel mogelijk alpinopetjes en vlaggetjes versierd en blauwe kielen aan. We hadden een tapasavond waar de barmedewerkers zelf diverse tapas gerechtjes hadden gemaakt. In de

wintermaanden houden we eens per maand een klaverjasavond. En een Halloween-avond en niet te vergeten een kerstbrunch. Zoals u dus kunt lezen, zijn we geen vastgeroeste vereniging, ondanks dat we al twaalf leden hebben van boven de 80 en veertien leden van boven de 74. Dit op een totaal van om en nabij de zestig leden. We zijn met elkaar een gezellige vereniging en hebben door de corona ook noodgedwongen niet kunnen en mogen spelen. Het is alsof je een stukje van je familie een poos hebt moeten missen. Nieuwe leden worden door iedereen altijd gelijk met open armen ontvangen. In november 2021 is het dus officieel dat we 40 jaar als jeu de boules- vereniging bestaan. We hopen dit, zodra het weer mogelijk is, met elkaar op een gezellige manier te kunnen vieren.

Voor inlichtingen: www.debeijerseworp.nl

Voor een onafhankelijk

Hypotheekadvies

Neem contact op met John van Helden 0186-634214
j.vanhelden@schepassurantien.nl www.schep-assurantien.nl

**Brood- en banketbakkerij
Voordijk b.v.**

Molendijk 44 Emmastraat 8b
Oud-Beijerland Heinoord
T 0186-612592 T 0186-602086

bestelling@bakkervoordijk.nl
www.bakkervoordijk.nl

IJzersterk in beton!

Corrosie, mechanische belasting, chemische aantasting, vorst, schade en slijtage. Er zijn tal van oorzaken waardoor de levensduur van beton kan worden verkort. Gevolg: betonrot, scheuren, afbrokkelend beton, uitgesleten delen en waterplekken. Een gevaar voor elke betonconstructie. Sinke Betononderhoud waarborgt de kwaliteit van uw beton. Zakelijk en privé!

Onze diensten:

- Reparatie
- Renovatie
- Coating
- Injectie
- Grouting
- Reiniging
- Afwerking

Objecten:

- Bruggen
- Weg- & spoortunnels
- Viaducten
- Balkons
- Galerijen
- Erkers
- Trappen
- Lelien
- Gebouwen
- Garagevloeren

Wat is uw zekerheid?

Wij staan garant voor maatwerk, hoogstaande kwaliteit en gedegen advies.

Waarom kiest u voor Sinke Betononderhoud?

U kiest voor ons vanwege onze brede kennis, expertise, kwaliteit en vakmanschap. Daarmee hebben wij in ruim 10 jaar tijd een gerenommeerde naam in de bouw opgebouwd.

Contact

Donkervoortlaan 12
3261 NE Oud-Bellertland
info@betonherstellen.nl

06-22912248

www.betonherstellen.nl

Mercurius

Pieter Jan in 't Veld

In de Beijerlandsche Berichten van juni 2021 vroegen wij wie iets wist over het Mercuriusbeeld en de Vischbank. Even nog in het kort waarover het ging. Uit de raadvergadering van 11 mei 1853: “de voorzitter deelt mede dat de heer mr. A. van Weel aan deze gemeente heeft gegeven een Mercurius beeld om daarmede een der publieke plaatsen te versieren, welk aanbod door burgemeester en wethouders is aangenomen en tevens besloten om hetzelfde op de Vischbank doen plaatsen”. De vraag was waar heeft in ons dorp een Vischbank gestaan? En wat is met het beeldje gebeurd?

Ons lid Jaap den Boer meldde zich met de volgende reactie: *Ik vond het beeldje op de zolder van het Oude Raadhuis, onder het stof. Niemand wist waar het vandaan kwam of welke functie het had gehad. Met toestemming van het college heb ik het mee naar huis genomen.* Na enige tijd in huize Den Boer te hebben gestaan, heeft hij het overgedragen aan de stichting 'Museum Oude Raadhuis'. Later, na opheffing van deze stichting, is het beeld niet opgenomen in de collectie van 'Museum Hoeksche Waard'. Ons lid Dick Hitzert meldde zich met een foto van het bedoelde beeldje. Verder onderzoek wees uit dat het beeld nog een functie heeft gekregen voor dat het op de zolder van het Oude Raadhuis is komen te staan. Op 15 december 1884 is er een raadsbesluit tot het houden van een weekmarkt, op 15 april 1885 wordt de markt geopend. Voor dit doel is er door particulier initiatief een marktgebouw aan de Bierkade gebouwd voor f 965,--. In de gestencilde versie van 'Uit vervlogen dagen' van K. Siderius lezen we op pagina 369 dat men op het idee kwam om de “weekmarkt te verfraaien met het beeld van Mercurius, nog van de vroegere vischbank afkomstig”. Het marktgebouw was geen lang leven beschoren. Op 3 mei 1888 wordt het geveild en gekocht door D. van der Linden uit Rhoon voor f 254,-- en voor de inventaris betaalde hij f 29,25. Op 23 juli 1888 komen de aandeelhouders waarschijnlijk voor het laatst bijeen om het verlies te nemen. Het beeld van Mercurius is waarschijnlijk buiten de koop gehouden.

www.makocleaning.nl

mako

cleaning service

Schoonmaak-onderhoud

Glazenwasserij

Gevelreiniging

Graffitiverwijdering

L.J. Costerstraat 4 • Oud-Beijerland

Telefoon 0186 - 619 500

Elektrotechnisch Buro
Wijntje B.V.

Bij elektrotechnisch bureau **Wijntje** kunt u terecht voor al uw elektrotechnische installatiewerkzaamheden zoals onder andere:

- Licht- en kracht installaties
- Data netwerken • Noodverlichting
- Zwakstroom- en intercom installaties
- Keuren van elektrische apparaten
- Reparatie van witgoedapparaten
- Zowel voor bedrijven als particulieren

West-Voorstraat 14 3262 JP Oud-Beijerland 0186-612802 info@wijntjebv.nl www.wijntjebv.nl

B A Z Z

Jeans & Casual

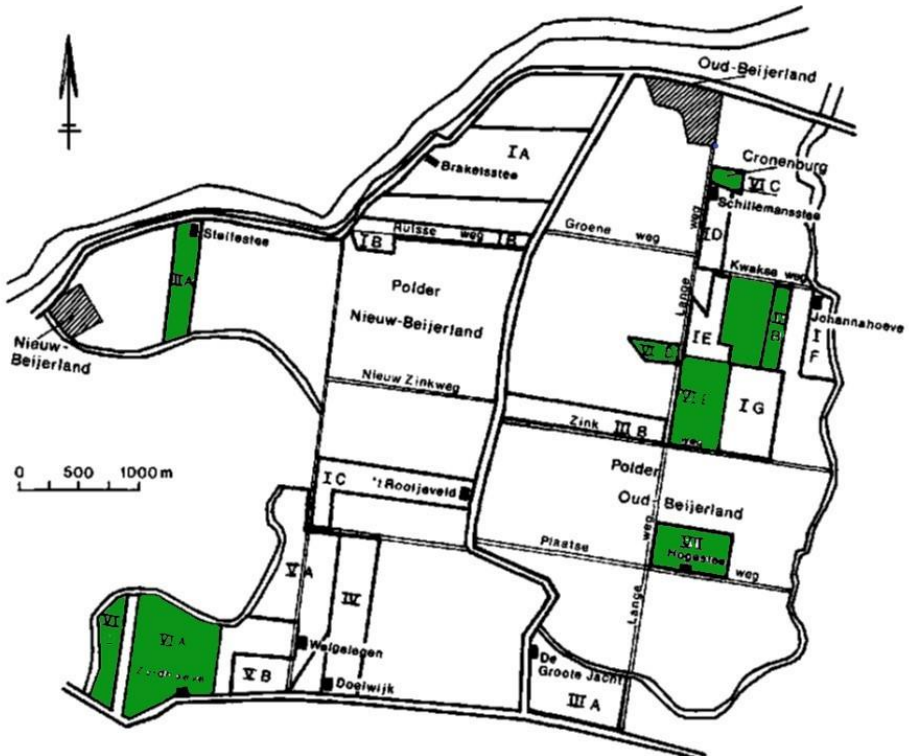
Oost-Voorstraat 27-28, Oud-Beijerland

www.bazzcasual.nl

Van Kikkershoek en Croonenburgh

Jan Paul van der Spek

In 1557 werd de Oud-Beijerlandse polder bedijkt. Johan van Holzwiller kreeg bij deze bedijking 50 morgen toebedeeld en kocht 7 morgen van Gerrit van Renesse. Hij was eerst getrouwd met Maria van Renesse en daarna met Clementia van Amstel van Mijnden. Uit deze huwelijken waren geen kinderen en na zijn dood erfde Clementia zijn goederen. Zij hertrouwde met Frans van Lynden, een Gelders edelman die haar goederen

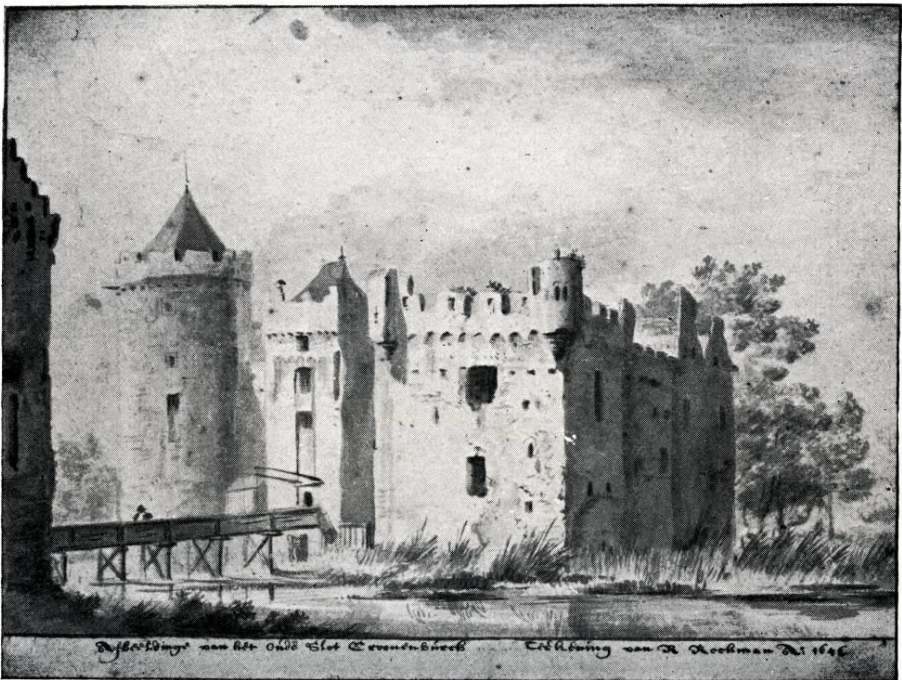

Bezittingen familie van Lynden

beheerde. De 57 morgen in de Oud-Beijerlandse polder bestonden uit lage gronden, die geschikt waren voor grasland, maar niet voor bouwland. Voor een

grasland bedrijf bestond geen belangstelling, wel wilde de bouwboeren stukjes kopen of huren om er jongvee te weiden. Frans van Lynden maakte daarvan gebruik en verkocht tegen het eind van de 16e eeuw aan verschillende landbouwers grondstukken uit het bezit van Van Holtzwiller en behield slechts 5½ morgen voor zich. Het complex van Van Holtzwiller werd aanvankelijk 'Holtzwillerstede' genoemd en verbasterde al spoedig tot 'Hans Willerstede'. Ook deze naam raakt weer in onbruik en het blok werd later '**Kickershoek**' genoemd, een sprekende naam die stand hield.

Bij de bedijking van de Nieuw-Beijerlandse polder in 1582 was Frans van Lynden, samen met zijn broer Steven en zijn zuster Johanna, weer van de partij. Zij kochten 53 morgen in deze nieuwe bedijking. Later droeg Steven zijn aandeel over aan zijn broer. Frans van Lynden heeft in Oud-Beijerland gewoond, hij kocht in 1595 een groot huis, erf en boomgaard aan de Oost-Voorstraat van Sabina van Egmont voor het bedrag van 3250 gulden, een fors bedrag. Zijn eerste vrouw Clementia van Amstel van Mijnden overleed in 1584

Kasteel de Croonenburgh, Loenen aan de Vecht

en in 1586 hertrouwde hij met zijn nicht Anna van Lynden van Hemmen. Omstreeks Pasen 1596 werd te Oud-Beijerland hun zoon Dirk geboren. Van deze Dirk stammen de nu nog bloeiende takken van het geslacht Van Lynden af. Zijn oudere halfbroer Anthonie kwam, via zijn moeder Clementia van Amstel van Meijden, in het bezit van de heerlijkheid Croonenburgh bij Loenen aan de

Vecht en de goederen in de Beijerlanden.

In 1610 kocht Anthonie in de polder Oud-Beijerland een grondstuk van ruim 4 morgen, dat dicht bij het dorp was gelegen. Dit complex werd naar hem '**Croonenburgh**' genoemd. Het werd later in erfpacht uitgegeven voor de aanplant van vruchtbomen en behield die bestemming totdat het na de Tweede Wereldoorlog als woonwijk werd gebruikt. De naam 'Croonenburgh' is dus een blijvende herinnering aan de familie van Lynden. Anthonie van Lynden was in 1611 getrouwd met Alexandra van Stepraedt die het kasteel Grunsfort bij Renkum bezat. Het gezin woonde afwisselend op Croonenburgh en op Grunsfort. Anthonie van Lynden heeft in 1616 de hoge en de ambachtsheerlijke rechten van Nieuw-Beijerland willen kopen van Carel van

Egmont. De koop ging niet door omdat Carel van Egmont meende deze rechten, samen met de heerlijke rechten van Oud-Beijerland, aan Diderik van der Nath te kunnen verkopen. Ook deze verkoop ging niet door, aangezien de Staten van Holland de heerlijke rechten van Oud- en Nieuw-Beijerland naasten in 1619[23]. In 1618 verkochten haar kinderen de woning aan de Oost-Voorstraat aan Glaudy van Dievoort, rentmeester van de familie Van Lynden.

Anthonie overleed in 1626. De Beijerlandse goederen vererfden op hun nakomelingen en werden aan het eind van de 17e eeuw en begin 18e eeuw verkocht.

Bronnen

C. Baars. De geschiedenis van het grondbezit van Gelderse en Utrechtse edelen in de Beijerlanden. A.A.G. bijdrage 28. Universiteit Wageningen 1968.

C. Baars. De geschiedenis van de landbouw in de Beijerlanden. Wageningen 1973.

Kasteel Croonenburgh, Loenen aan de Vecht. Tekening van Roelant Roghmans, 1646 - 1647. Wikipedia.

160 jaar gas in Oud-Beijerland

Pieter Jan in 't Veld

Op 2 oktober 2021 is het 160 jaar geleden dat er in ons dorp voor het eerst 33 kolengas straatlantaarns branden. Het initiatief voor een gasbedrijf in Oud-Beijerland was een particulier initiatief van enkele vooraanstaande bewoners. Bij Koninklijk Besluit van 30 mei 1861, no. 45 wordt J. Smit jr. vergunning verleend tot het oprichten van een gasbedrijf onder de naam “de Oud-Beijerlandsche Gaz- maatschappij”. Kort daarop op wordt bij Koninklijk Besluit van 18 september 1861, no. 71 het bedrijf officieel opgericht, met de volgende aandeelhouders:

Jilles Schipper Willemsz., directeur der stoombootmaatschappij “de Oude Maas”, voor 2 aandelen;

Hendrik Mast Jzn., koopman voor 2 aandelen;

Arie de Koning Ariesz., voor 2 aandelen;

Jan Peelen, medicinae- doctor, voor 2 aandelen;

Leonard Jacob van Driel, genees-, heel- en verloskundige, voor 2 aandelen;

Pieter Jacob Baggerman, hoofdonderwijzer, voor 1 aandeel;

Mr. Anthony van Weel, notaris, voor 2 aandelen.

De 12 aandelen vertegenwoordigen een aandelenkapitaal van f 36.000, --. Al snel blijkt dat dit ontoereikend is en de aandeelhouders storten een bedrag van f 150,-- per aandeel bij.

Tot directeur wordt benoemd Jilles Schipper Willemsz. en tot commissarissen mr. Anthony van Weel en Leonard Jacob van Driel. Voor hun werkzaamheden ontvangen zij geen salaris. Al snel sluit Jilles Schipper een contract voor 5 jaar met de gemeente voor straatverlichting. Spoedig zal Jilles Schipper zijn functie neerleggen, Hendrik Mast Js. volgt hem op. De bouw en de exploitatie van de gasfabriek aan de Oostdijk moet al spoedig ter hand zijn genomen. Ook zijn er tegenslagen. Volgens de overlevering heeft bij het inbedrijfstellen van de fabriek op 1 oktober 1861 een explosie plaatst in het zuiverhuis, waardoor één persoon het leven verloor. Een dag later branden er toch 33 straatlantaarns in het dorp.

De toepassing van gas voor kookdoeleinden was in die tijd nog geheel onbekend, zodat gas uitsluitend werd gebruikt voor verlichting ter vervanging van de primitieve olie- en kaarsverlichting.

De directie en aandeelhouders besluiten dat zij exploitatie niet langer willen voortzetten. Er is op 27 november/3 december 1873 een veiling in de “Oude Hoorn” waar de gasfabriek bij opbod en afslag werd geveild. Bij de afslag is Pieter Jacob Baggerman voor f 9.150, -- de koper, hij is gemachtigde voor Jan Smit V uit Kinderdijk.

Op 2 augustus 1889 wordt door A.P. van Ooijen, directeur van de gasfabriek, in de hoedanigheid van gemachtigde van Jan Smit V de gasfabriek en alle in Oud-Beijerland liggende gasbuizen verkocht aan Willem de Liefde, directeur van de gasfabriek in Culemborg voor f 5.000, --. De Liefde heeft vooraf onderhandeld met de gemeente over de concessie. De gemeente heeft bedongen dat De Liefde het minimumaantal gaslantaarns brengt op 55 lantaarns met een minimumaantal branduren van 700 uur verdeeld over 8 maanden. De Liefde krijgt de concessie voor de tijd van 30 jaar.

Het jaar 1896 was een belangrijk jaar; de gasmuntenhouders deden hun intreden in ons dorp, zodat gas ook voor minder gesitueerden bereikbaar werd. In 1902 kwam ook het koken op gas in opkomst, wat tot gevolg had dat het

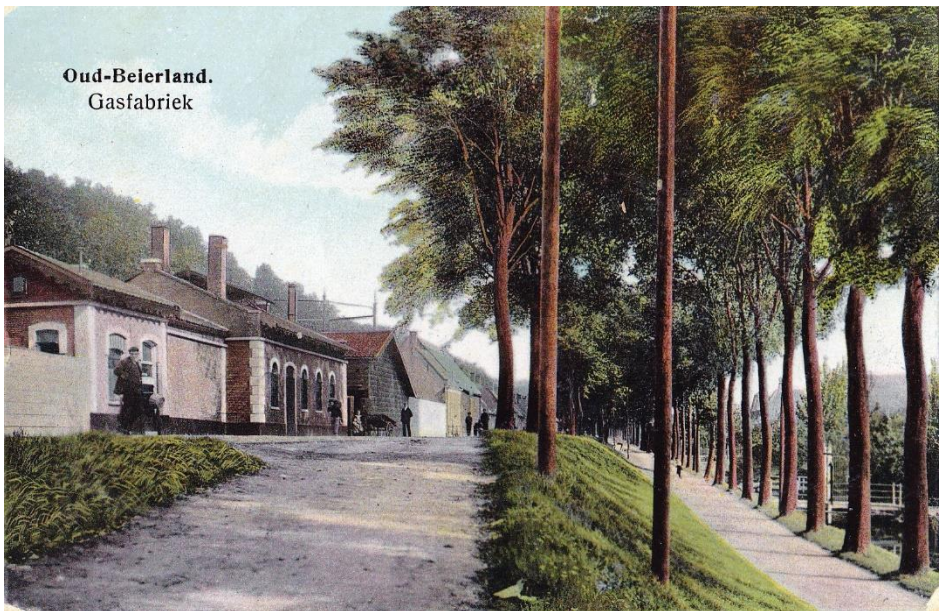
aantal gasmunthouders steeg van 25 naar 50. Na het overlijden van Willem de Liefde op 28 januari 1911, gaat de gasfabriek over op de erfgenamen. In de gemeenteraad komt de discussie op gang om te kijken of de gemeente de gasfabriek van de familie De Liefde zou kunnen kopen. Er wordt een zogenaamde gascommissie in het leven geroepen, bestaande uit burgemeester de Vries Broekman, J. Mast, A. Scheer, J. Smit en B. den Boer.

Om de zaak onder druk te zetten besluit de gemeente de concessie, die in 1919 afloopt, niet te verlengen. De verhoudingen met de familie De Liefde zijn nu duidelijk verstoord. Om de zaak weer vlot te trekken is op 26 april 1912 in het Utrechtse hotel 'La Station' een gesprek van de gascommissie met de familie De Liefde. Na nog enkele briefwisselingen is er overeenstemming dat een deskundige J.P. Vogel, directeur van de gasfabriek in Dordrecht, een advies zal uitbrengen over de Oud-Beijerlandse gasfabriek. Het advies is dat gemeenten met dezelfde omvang als Oud-Beijerland hoofdzakelijk over een eigen gasfabriek beschikken. Tijdens de gemeenteraadsverkiezing van 1913 is de gaskwestie een groot verkiezingsthema. Op 9 mei 1913 besluit de gemeente tot de exploitatie van een eigen gasfabriek, er moet nog wel onderhandeld worden met de fa. De Liefde onder welke voorwaarden zij bereid zijn de lopende concessie over de periode vanaf 19 mei 1915 tot 1 oktober 1919 aan de gemeente over te doen. De gemeente gaat ervan uit dat zij voor de datum van 19 mei 1915 de fabriek in gebruik kunnen nemen. De gemeenteraad besluit op 1 december 1913 definitief de concessie van de fa. De Liefde niet te verlengen. Op 30 januari 1918 besluit de gemeenteraad definitief de gasfabriek van de Fa. de Liefde te kopen. De koopsom kwam op een bedrag van f 93.761,74. De overdracht is op 2 april 1918.

In opdracht van de gascommissie werd in 1921 advies gevraagd aan J.W. Schenke, directeur van de Voorburgse gasfabriek, en de Oud-Beijerlandse gasfabriek directeur Dirk Eikelenboom naar de toestand van de Oud-Beijerlandse gasfabriek. De conclusie is dat geadviseerd wordt een nieuwe fabriek te bouwen. Er ontstaat een discussie in de Oud-Beijerlandse politiek, sommigen willen in plaats van een nieuwe gasfabriek liever aangesloten worden op het elektriciteitsnet. En zijn van mening dat elke verbetering aan de gasfabriek een nutteloze geldverspilling is. Zoals altijd in de politiek werd ook toen de toevlucht gezocht naar een commissie bestaande uit:

A. van Mechelen, directeur van de suikerfabriek.
S.H. Bonthuis, directeur gasfabriek te Goes.
J.M. Osepius, directeur gasfabriek te Maassluis.
P. Smit Johz., technicus te Groningen.
A. Schipper, raadslid.
C. de Koning Jzn., raadslid.
P. Scheer, directeur machinefabriek "Oude Maas".

Hun advies was om de bestaande gasfabriek om te bouwen en de bestaande installatie te vernieuwen. Er werd wederom een advies gevraagd nu aan Ir. J. Rutten, directeur van de gasfabriek in 's- Gravenhage. Hij adviseerde om een nieuwe, eenvoudige, doch moderne gasfabriek te bouwen. Na een bezoek aan de fabriek van de heer Rutten en enkele leden van de eerdere commissie werd

op 1 september 1922 op het gemeentehuis een gezamenlijk advies uitgebracht voor een nieuwe gasfabriek. Er wordt uiteindelijk besloten om van de firma A. van de Wetering een stuk grond te kopen voor f 15.000, -- aan de Scheepmakershaven voor de bouw van een nieuwe gasfabriek. Ook bij de gemeenteraadsverkiezing van 1923 is de gasfabriek onderdeel van de verkiezingscampagne. Er zijn zelfs inwoners die liever zien dat de gasfabriek

terug wordt verkocht aan de Firma De Liefde. Het één en ander heeft tot gevolg dat een nieuwe partij haar intrede doet nl. de 'Bezuinigingspartij'. Deze krijgt bij de verkiezing 1 zetel, het gekozen raadslid is kleermaker Jan Lips. De discussie in Oud-Beijerland rond het gas blijft de gemoederen bezighouden sommige willen liever "electrisch licht en kracht". Op verzoek van Gedeputeerde Staten wordt er weer een advies gevraagd, nu aan Prof. Visser. Gedeputeerde Staten heeft de conclusie getrokken dat als elektriciteit wordt ingevoerd in ons dorp een nieuwe gasfabriek gerechtvaardigd is. De raad besluit op 8 maart 1924 om een geldlening aan te gaan van f 233.000, -- voor een nieuwe gasfabriek. Het voorstel wordt met 7 tegen 5 stemmen aangenomen. De tegenstanders zijn het niet eens met het besluit en verzoeken de minister het raadsbesluit tot vernietigen voor te dragen. Dit verzoek wordt afgewezen.

Penning voor de gasmeter, goed voor 1 m³ gas

Op 17 juli 1926 wordt door de nieuwe fabriek voor het eerst gas geleverd, enkele dagen later wordt de oude fabriek stopgezet. Als op 3 oktober 1926 burgemeester De Vries Broekman de nieuwe gasfabriek officieel in gebruik stelt, is uit protest slechts een deel van gemeenteraad aanwezig.

Van het indertijd verschenen boekje "Gas en elektriciteit in Oud-Beijerland", zijn nog enkele exemplaren bij onze vereniging te koop.

Sint Elisabethsvloed 600 jaar (slot)

Jan Paul van der Spek

In november 1421 veranderde het Nederlandse landschap voorgoed. De Sint Elisabethsvloed zette de Groote Waard onder water en zo ontstond de Biesbosch. In twee eerdere artikelen is hier al aandacht aan geschonken. In dit slotartikel aandacht voor de expositie van het Dordrechts Museum:

Elisabeth en de vloed. 3 oktober 2021 tot en met 6 maart 2022. Museumstraat 40. 3311 XP Dordrecht, dinsdag tot en met zondag, 11.00 - 17.00 uur.

Vanwege de overstroming kwamen veel vluchtelingen naar de stad Dordrecht, onder andere uit Wieldrecht. Daar werden zij opgevangen en verzorgd. Rond 1490 gaven nakomelingen van de ontvangers van deze hulp opdracht voor een altaar drieluik voor de Grote kerk in Dordrecht. Het drieluik bestond oorspronkelijk uit een groot middenstuk en twee zijpanelen. Als het drieluik

het leven van Sint Elisabeth, (altaarstuk, rechter paneel)

gesloten was, was alleen de verbeelding van de Elisabethsvloed op de zijpanelen zichtbaar. Als het drieluik open stond was op de zijpanelen het leven van Sint Elisabeth. Wat er op het middelstuk stond, is niet bekend. Dit is verloren gegaan. Na 1572 werd het drieluik uit de Grote kerk van De Doelen verplaatst. Weer later zijn de zijpanelen in de doorsnede doorgezaagd. Er waren toen dus vier dunne paneeldelen. De vier panelen zijn uiteindelijk in het Rijksmuseum terecht gekomen. De twee binnenpanelen zijn door

het Rijksmuseum in langdurige bruikleen aan het Dordrechts Museum gegeven. De achterzijden zijn nu uit het Rijksmuseum in bruikleen gegeven voor de duur van de tentoonstelling, zodat nu de vier panelen in één tentoonstelling te zien zijn.

Maar er is meer. Naast de panelen is er ook aandacht voor Sint Elisabeth en de geschiedenis van de liefdadigheid in Dordrecht. Bijzonder is ook een enorme kaart van de Grote Waard uit ongeveer 1540. Deze kaart van Cornelis Schilder met de afmetingen 373 bij 190 cm. was onder andere gemaakt om de visserijrechten vast te stellen en behoort tot de collectie van het Regionaal Archief Dordrecht. Men krijgt hierdoor een uitstekend beeld hoe de Waard er toen bij lag.

*Kaart Zuid-Hollandse Waard.
Cornelis Schilder 1540, fragment.
Regionaal Archief Dordrecht.
(met Strijen, Cillaarshoek,
Maasdam en Puttershoek)*

Bronnen

Ad van der Zee. 'Dordrecht toevluchtsoord voor slachtoffers van watersnood'.

In: *Holland*, 53, 3 (2021) 84 - 87.

Expositie 'Elisabeth en de vloed'. Dordrechts Museum. www.dordrechtmuseum.nl

Kaart Groote- of Zuid-Hollandse Waard. Regionaal Archief Dordrecht.

Inventaris nummer 552_299001.